

Heroiczne zwycięstwo polskich żołnierzy pod wodzą gen. Władysława Andersa

Zacięta walka Polaków i postępy sprzymierzeńców na innych odcinkach natarcia doprowadziły w efekcie do opanowania 18 maja kluczowych pozycji obronnych, w tym wzgórza klasztorne. Jako pierwszy do ruin klasztorne dotarł patrol 12. Pułku Ułanów Podolskich, który na znak zwycięstwa zatknął tam swój proporzec.

W 1943 r. sytuacja strategiczna w basenie Morza Śródziemnego była korzystna dla aliantów, którzy w Afryce Północnej odnieśli spore sukcesy nad wojskami włoskimi i niemieckimi.

Od 9 lipca do 17 sierpnia 1943 r. w wyniku operacji desantowej pod kryptonimem „Husky” wojska sprzymierzonych wylądowały na Sycylii. W trakcie tej operacji tj. w dniu 25 lipca we Włoszech upadł reżim Benito Mussoliniego. Na czele rządu stanął marsz. Pietro Badoglio, który podjął tajne rozmowy z aliantami zakończone 3 września traktatem rozejmowym. 13 września Włochy wypowiedziały Niemcom wojnę. Ci jednak nie dali się zaskoczyć i w odwecie za wiarołomność włoskiego sojusznika przystąpili do okupacji jego terytorium.

Opanowanie przez aliantów całej Sycylii stało się bodźcem do desantu na południową część Półwyspu Apenińskiego. Ofensywa sprzymierzonych zatrzymała się na potężnym bastionie górskim, broniącym dostępu do Rzymu, zwanym linią Gustawa. Kluczową pozycją tych umocnień był masyw Monte Cassino.

Do działań na froncie włoskim zaangażowana została 15. Grupa Armii, dowodzona przez gen. Harolda Aleksandra. W jej skład wchodziły:

5. armia amerykańska (d-ca gen. Mark Clark);

8. armia brytyjska (d-ca gen. Oliver Leese).

Łącznie stanowiło to 25 dywizji i wiele brygad, skupiających ok. 1,5 mln. ludzi. Wsparcia udzielały Śródziemnomorskie Siły Powietrzne – 4000 samolotów, pod dowództwem gen. Ira Eakena oraz Marynarka Wojenna pod dowództwem adm. sir Johna Cunninghana.

Przeciwnikiem sprzymierzonych była niemiecka Grupa Armii „C”, licząca ok. 450 tys. dobrze uzbrojonych i wyszkolonych z dużym doświadczeniem bojowym żołnierzy (23 dywizje). Dowódcą sił niemieckich był marsz. Albert Kesselring.

Mając zdecydowaną przewagę liczebną wojska alianckie na przełomie od stycznia do marca 1944 r., trzykrotnie podjęły próby natarcia na linię Gustawa. Niestety wszystkie zakończyły się porażką. Twierdza Monte Cassino, broniona przez niemiecką 1. Dywizję Spadochronową wzmocniona dwoma batalionami (2. górski i 4. wysokogórski), nasycona była dużą ilością dział, moździerzy oraz różnorodną bronią i sprzętem. Posiadała silne górskie fortyfikacje m.in. wykute w skałach bunkry ze stalowymi wieżami pancernymi.

Wobec wspomnianych niepowodzeń dowództwo alianckie przygotowało czwartą ofensywę otwarcia drogi na Rzym nadając jej kryptonim „Diadem”. Na kierunku Monte Cassino miała nacierać 8. armia

brytyjska, w skład której wchodził 2. KP. Zadanie zdobycia wzgórza i klasztoru dowódca 8. armii gen. Oliver Leese zaproponował gen. W. Andersowi.

2. KP jako zwarty związek operacyjny powstał 21 lipca 1943 r. po wydzieleniu z Armii Polskiej na Wschodzie następujących jednostek:

3. Dywizji Strzelców Karpackich (d-ca gen. Bronisław Duch),

5. Kresowej Dywizji Piechoty (d-ca gen. Nikodem Sulik),

2. Brygady Pancerniej (d-ca gen. Bronisław Rakowski),

2. Grupy Artylerii (d-ca płk Ludwik Ząbkowski),

Oddziałów wojsk i służb oraz wysuniętej bazy 2. KP (d-ca gen. Marian Przewłocki).

W skład każdej dywizji wchodziły: dwie brygady piechoty, rozpoznawczy pułk ułanów, trzy pułki artylerii lekkiej, pułk artylerii przeciwpancernej, pułk artylerii przeciwlotniczej, batalion ciężkich karabinów maszynowych, batalion saperów, batalion łączności i inne pododdziały. 2. Brygada Pancerna składała się z trzech pułków czołgów, kompanii łączności, jednostek zabezpieczenia. Całością wymienionych sił dowodził gen. Władysław Anders. Jego zastępcą był gen. Zygmunt Szyszko-Bohusz.

Z północnego Iranu przez Irak i Palestynę 2. KP został przesunięty do Egiptu, gdzie poprzez intensywne szkolenie Polacy przygotowywali się do walki z wrogiem. 7 grudnia 1943 r. zapadła ostateczna decyzja o przegrupowaniu korpusu na front włoski. Od 15 grudnia 1943 do 15 kwietnia 1944 r. trwało przemieszczanie 2. KP na Półwysep Apeniński. Łącznie 2. KP liczył ok. 47 000 żołnierzy, 11 800 pojazdów mechanicznych oraz 580 dział i moździerzy. Był zmotoryzowany lecz nie przystosowany do walki w terenie górskim.

11 maja 1944 r. o godzinie 23.00 w rejonie dział 8. armii brytyjskiej i 5. armii amerykańskiej, 1000 alianckich dział rozpoczęło artyleryjskie przygotowanie natarcia.

O godzinie 1.00 12 maja do natarcia ruszyły dwie polskie dywizje piechoty. Nieprzyjaciel otworzył silny ogień zaporowy, który spowodował duże straty wśród nacierających. Pierwsza próba opanowania wyznaczonych celów, za cenę dużych strat sięgających ok. 1000 żołnierzy (poległych, rannych i zaginionych) zakończyła się niepowodzeniem. Z pierwszego natarcia wyciągnięto wnioski. W dniach od 13 do 16 maja trwały intensywne przygotowania do kolejnego natarcia. Wieczorem 16 maja polskie oddziały podjęły drugą próbę zdobycia klasztoru na Monte Cassino.

Po załamaniu się pierwszego polskiego ataku na Monte Cassino trzeba było sięgnąć do drastycznych zabiegów, aby utrzymać sprawność bojową brygad piechoty. Saperów przekształcono w kompanie strzelców oraz sformowano trzy półbataliony (niepełna 700 żołnierzy) z kanonierów pułków artylerii ppanc. Po przeanalizowaniu przebiegu pierwszego natarcia dowództwo i sztab korpusu zdecydowali, że kolejne uderzenie należy przeprowadzić w dzień, przy bezpośrednim wsparciu artylerii. Artyleria otrzymała zadanie zniszczenia wykrytych celów, głównie stanowisk ogniowych artylerii i moździerzy. Dywizjom wyznaczono zadania mniejsze, ale bardziej realne do wykonania. Brygady miały nacierać w utworzonych grupach szturmowych, z których każda otrzymała dokładnie określone zadanie. Zrezygnowano z frontalnego uderzenia batalionami. Przewidziano odmienną kolejność i sposób

atakowania poszczególnych wzgórz, wąwozów, bunkrów, schronów i umocnień. Przeprowadzone przed natarciem rozpoznanie wykryło, że Niemcy zajmowali poprzednie pozycje. 2. KP miał nacierać w tych samych kierunkach i w podobnym ugrupowaniu. Początek natarcia, którego plan zakładał brawurowe przedarcie się przez niemiecki ogień zaporowy, ustalony został ostatecznie na 17 maja na godz. 7.00.

Polacy ruszyli z impetem zdobywając wzgórze 593, Gardziel i Widmo, a także część wzgórza San Angelo. Niemieccy spadochroniarze bronili się twardo i poprzez to dalszy ruch polskich batalionów został powstrzymany. Żołnierze polscy zmuszeni zostali do zdobywania pojedynczych schronów bojowych. Zacięta walka Polaków i postępy sprzymierzeńców na innych odcinkach natarcia doprowadziły w efekcie do opanowania 18 maja kluczowych pozycji obronnych, w tym wzgórza klasztorne. Jako pierwszy do ruin klasztornych dotarł patrol 12. Pułku Ułanów Podolskich, który na znak zwycięstwa zatknął tam swój proporzec.

Walki o cały kompleks Monte Cassino przeciągnęły się do 31 maja 1944 r. Sukces 2. Korpusu został jednak okupiony dużymi stratami: 923 poległych, 94 zaginionych i 2931 rannych. Straty niemieckie wyniosły około 1100 zabitych, rannych i zaginionych żołnierzy.

Przełamanie niemieckich linii obronnych spowodowało otwarcie drogi do Rzymu. 4 czerwca do stolicy Włoch wkroczyła 5. armia amerykańska gen. Clarka. W ślad za nią do Rzymu powrócił rząd włoski, który przejął władzę w porozumieniu z aliantami. W połowie sierpnia wojska alianckie dotarły do kolejnej linii obronnej obsadzonej przez Niemców na granicy północnych Włoch – „Linii Gotów”. Linia ta zamykała wejście do Niziny Padańskiej. Walki zostały wygaszone, gdyż alianci skoncentrowali się na inwazji Francji. Dalsza ich interwencja nastąpiła dopiero wiosną 1945 r.

Autor: ppłk Ryszard Najczuk

Tekst pochodzi ze strony: <https://www.wojsko-polskie.pl/bitwa-monte-cassino/>, dostęp: 25.01.2024.